

ἀπουσία ἀνοφελῶν λεπτομερειῶν, ἡ κυριολεξία τῶν ἐπιθέτων, ἡ ἐνόητος ὅλων τῶν μερῶν τῶν ἀναγκαιῶν πρὸς μὲν ὅσον ἑνὸς ὅλου, τὸ αἶσθημα τῆς τέχνης, ἀπασαί αἱ ιδιότητες αὐταὶ ἅς ὁ "Ἑλλήν χωρικός" ἔχει ὁρμεμφύτως, δὲν εἶνε ἄρα γε κληρονομία τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ προγόνων; Τὰ κλέφτικα ἄσματα ἔχουσι καὶ ἄλλην ἀξίαν· ἀλλὰ ταῦτα, χωρὶς νὰ ὀμιλῶμεν περὶ τῆς νεότητος, τῆς εἰλικρινείας, τοῦ πνεύματος, τοῦ πατριωτισμοῦ τὰ ὅποια ἀνευρίσκωμεν εἰς ἕκαστον στίχον του, ἀρκοῦσι ὥστε νὰ συγκινήσωσι οἰονδήποτε ὁ ὅποιος ἔχει τὴν ἰδέαν τοῦ καλοῦ τῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ Σερβικὴ ποίησις ἔχει ὅλην τὴν δυνατὴν χάριν, ὅλην τὴν λαμπρότητα τῆς φυλῆς ἡ ὅποια ἐδημιούργησεν αὐτήν. Ἡ ποίησις αὕτη ψάλλει τὰς μάχας, τοὺς ἥρωας τῆς ἀνεξαρτησίας, τὰς ἰσχυρὰς τοῦ ξίφους πληγὰς καὶ τὰς αἱματηρὰς συμπλοκάς· ψάλλει τὸ κάλλος τῶν ξανθῶν γυναικῶν ἑξυμνεῖ τὰς μυστηριώδεις δυνάμεις τῆς φύσεως, καὶ ἅπαν τὸ ἐθνικὸν πάνθεον, ὅπερ ἡ νέα θρησκεία δὲν ἠδυνήθη ν' ἀφαιρέσῃ ἐκ τῆς μνήμης τῶν Σλαύων· οὔτε εὐφρίας, οὔτε λεπτότητος, οὔτε καὶ ἀρμονίας στερεῖται· ἀποπνέει αὕτη δύναμιν καὶ ἐλπίδα.

Δὲν πρέπει νὰ ζητήσῃ τις παρόμοιον τι εἰς τὰ ἄσματα, τὰ ὅποια κατ' ἐπαναλήψιν ψάλλουσιν οἱ Βούλγαροι χωρικοί. Ταῦτα συνήθως εἶνε ἐπεισόδια εἰς τὰ ὅποια ὁ ποιητὴς σπανίως γνωρίζει νὰ συνθέσῃ ἐν τι ὅλον. Ἡ θέσις, ἡ ἀκολουθία τῶν ἰδεῶν εἶνε βαρὺ φορτίον φαίνεται διὰ τὰ ὀκνηρὰ ταῦτα πνεύματα· μόλις ἀρχίζει τὸ ποίημα καὶ ταυτοχρόνως λαμβάνει ἄλλην διεύθυνσιν καὶ οὐχὶ σπανίως οὔτε οἱ ἀκροαταὶ οὔτε οἱ ἀδόντες παρατηροῦσι τοῦτο. Ἐνίοτε τὴν εἶνε ἡ ἀπλότης τῶν δημιουργημάτων τούτων ὥστε θὰ ἐνόμιζε τις ὅτι ἀκούει ἄσματα τῶν παίδων. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ποιήσεων τούτων δὲν εἶνε παρὰ δοκίμια καὶ ψελλίσματα. «Ὁ, τι συντελεῖ ἔτι ἵνα καταστήσῃ τὰ προϊόντα ταῦτα παραδοξότερα εἶνε ὅτι ὁ Βούλγαρος ὑφίσταται τὴν ἐπιρροὴν ἰδεῶν ἃς ἐννοεῖ κακῶς ὡς λ. γ. χριστιανικὰς διδασκαλίας, καὶ ὅτι ὑπὸ τὴν ἐμπνευσιν αὐτῆς φαντάζεται συνθέσεις ὧν τὸ ἀρτιμελὲς ἐλάχιστον ἔχει· θέλγητρον δι' ἡμᾶς. Παραδείγματός χάριν ἀπὸ ἄσμα τὸ ὅποιον ἐπαναλαμβάνουσι οἱ χωρικοὶ ἐπὶ ὀλοκλήρους ὥρας κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θερισμοῦ: «Ἡ Παρθένος ἦλθε εἰς τὸ ὄραϊον μοναστήριον» — ἦλθε διὰ νὰ κοινηθῇ. — Ἡ μεγάλη Παρασκευὴ ἀνάπτει τὰ κηρία, — ἡ ἁγία Κυριακὴ ἀνάπτει ἄλλα. — Ἡ Παρθένος θέλει νὰ ἐξομολογηθῇ. — Πάτερ μου, συνήντησα τρία δένδρα εἰς τὴν δρόμον μου, — κατηράσθην τὰ τρία δένδρα. — Ἡ Παρθένος Μαρία ἐκινώνησεν, — ἡ Παρθένος ἐγκατέλιπε τὸ μοναστήριον.»

Καὶ ἄλλο: «Ὁ νέος ἔρχεται μετὰ τριάκοντα ἡμερῶν ὁδοπορίαν. — Ἐρχεται διὰ νὰ νυμφευθῇ τὴν μνηστὴν αὐτοῦ. — Ἡ μνηστὴ βλέπουσα αὐτὸν δὲν λέγει τίποτε. — Μνηστὴ μου, θέλεις νὰ μὲ ὑπανδρεύῃς;

— Ναί, θέλω, σὲ περιμένω ἀπὸ τριῶν ἐτῶν. Ἡ μνηστὴ σου νομίζει ὅτι ἀποθνήσκει. — Ἀδελφὴ μου, λάβε τὸ μανδύλιόν μου ἀπὸ τὸ κιώτιον. — Φύλαττε τὸ μανδύλιόν μου ὡς ἐνθύμημα τοῦ θανάτου μου».

Ἐν τῇ δευτέρῃ διαβλέπομεν τοῦλάχιστον οὐσίαν τινά· ἀλλ' ἐν τῇ πρώτῃ:...

Διὰ νὰ ἐννόησῃ τις κάπως τὸ διαφέρον τῶν ἀσμάτων τούτων πρέπει νὰ σπουδάσῃ αὐτὰ ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ἐνθα ὁ κάτοικος μετὰ τοῦ ὅποιου ζῇ τις τὰ σχολιάζει ἐν τῇ ἀγνοίᾳ του ἀδικαίεπτως.

Τὰ ἄσματα ταῦτα ἀποπνέουσι τὸ αἶσθημα περὶ τῶν ἀρχόντων: ὁ χωροφύλαξ, ὁ ἀπλοῦς ζαπτιές, διαδραματίζει ἐκεῖ μέγα πρόσωπον· ὁσάκις οὗτος παρουσιάζεται, φέρεται εἰς πέρας τὰ πάντα· εἶνε ἡ ἐξουσία καὶ ἡ δύναμις. Εὐρίσκει τις εἰς τὰ ἄσματα ταῦτα λαὸν συνειθισμένον νὰ ὑποτάσσῃται· μόλις καὶ μετὰ βίας αἰσθάνεται τις ἐνίοτε ὅτι ἐν τοῖς στίχοις τούτοις ζῇ ὁ πόθος τῆς ἀνεξαρτησίας. — Οἱ Βούλγαροι δὲν ἔχουσιν ἐθνικὸν ἥρωα καὶ φαίνονται ὅτι οὐδὲν ἔχουσιν ἐθνικὸν ὄνειρον. Ἐν τούτοις ἡ φυλὴ αὕτη δεικνύει ὅτι ἔχει ἰσχυρὰ πάθη. Εἶναι βραδεῖα, περιορισμένη εἰς ἐκὺν τὴν, στρέφει δὲ καὶ μεταστρέφει τὴν σκέψιν, ἡ ὅποια τὴν βασανίζει.

Ἐνίοτε ἡ μεταμέλεια ἀναλύεται μετὰ πολλῆς δυσχέρειας εἰς τὰ ἄσματα ταῦτα· τοῦτο δὲ εἶναι αἶσθημα ἄγνωστον εἰς τοὺς Ἕλληνας. Τὰ πρόσωπα τῶν Βουλγαρικῶν ἀσμάτων αὐτοκτονοῦσι συναχθῶς· ἐγκαταλείπουν μετ' ἀσθενοῦς χαρᾶς τὸν ἀποτρόπαιον τοῦτον κόσμον. Τίς Ἕλλην ἐξαντάσθη ποτὲ ὅτι ἡ ζωὴ ἠδύνατο νὰ τοῦ εἶναι βάρος; Εἰς τὸν "Ἀδὴν αἱ ὠραῖαι κόβει κλαίοντες καὶ οἱ ὠραῖοι νέοι θρηνοῦσι. Τὰ πάντα εἶναι καλλίτερα τοῦ σκότους· ὁ παρὰδεῖσος εἶναι ἡ γῆ, τὴν ὅποιαν φωτίζει ὁ ἥλιος. — Ἀπὸ πεντηκονταετίας δὲν ἐγίνοντο πλείονες τῶν τριῶν αυτοκτονῶν ἐν Ἑλλάδι, πρὸς τούτοις δὲ μεταξὺ αὐτῶν αἱ δύο ἐξηγοῦνται ὡς προσελθεῖσαι ἐξ ἐπιρροῆς κακινοφανῶν εὐρωπαϊκῶν ἰδεῶν.

Τὰ βουλγαρικά ἄσματα εὐχαρίστως διηγοῦνται σκληρότητας καὶ ἀπανθρωπίας, περιγράφουσι πτώματα διαμελισθέντα, κεφαλὰς ἀποκοπέσας τοῦ σώματος, λάρνακας πλήρεις αἱμάτων θερμοῦ ἀκόμη. — Ὁ "Ἕλλην οὐδέποτε σταματᾷ εἰς τοιαύτας εἰκόνας· ἐὰν διηγῇται αὐτάς, ἀποστρέφει τοὺς ὀφθαλμούς.....

Ἀθήνησι, 1914 ΣΠΥΡΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ

Γεώργιος "Αἴξης
Διπλωματοῦχος τοῦ Ὁδοῦ Ἀθηνῶν